

de kleine
MOESTUIN

**Kweek je eigen kruiden, groenten of kleinfruit
op je vensterbank, balkon, terras of tuintje**

Jane Moore

Fotografie: Emli Bendixen

Manteau

INHOUD

INLEIDING 4

- BEGINNEN 9
- WAAR KWEK JE JE GEWASSEN
IN? 12
- AAN DE SLAG 16
- ZIEKTES EN PLAGEN 22

ACHTER GLAS 26

- MICROGROENTEN
EN TUINKERS 30
- CHILIPEPERS 33
- ERWTENSCHOUTEN 36
- TOMATEN OP DE VENSTERBANK 38
- AUBERGINES 41
- KRUIDEN EN SLA 45

KLEINE TUINEN 46

- WORTELS 52
- SNIJBIET 54
- PRONKBONEN 56
- COMBINATIETEELT 59
- AARDAPPELS 63
- ZOMERSE PLUKSLA 65
- BIETJES 69

RUIMTE WINNEN 70

- KOOLTJES 74
- AARDBEIEN 77
- MINI-SLA 80
- RADIJSJES 83
- LENTE-UIEN 86
- KOOLRABI 89

GEWASSEN IN POTTEN 90

- TOMATEN 96
- FRUITSTRIJKEN 99
- FRUITBOMEN 102
- BONEN 106
- KEUKENKRUIDEN 109
- WORTELGEWASSEN IN
POTTEN 113
- SLA IN POTTEN 116
- COURGETTES 119
- EETBARE BLOEMEN 122

VERLENG HET SEIZOEN 124

- KNOFLOOK 129
- TUINBONEN 131
- BOERENKOOL 135
- POMPOENEN 136
- WINTERSE BLADGROENTE 139

EET HET ONGEWONE 142

- MUIZENMELOENTJES 146
- VLEUGELBOONTJES 149
- TOMATILLO'S 151
- AMARANT 152
- PADDENSTOELEN 155
- CITROENEN 156

KWEKERSWOORDENBOEK 158

DANKWOORD 160

INLEIDING

Iedereen kan zelf groente en fruit kweken en het maakt daarbij niet uit hoeveel ervaring je met tuinieren hebt. We moeten allemaal ergens beginnen en de meeste mensen beginnen met een tomatenplant - en laat dat nu net een van de lastiger gewassen zijn. Je kunt het best kiezen voor een paar verschillende planten. Je krijgt al snel meer zelfvertrouwen en kennis van zaken en dan kun je je aan een paar nieuwe gewassen wagen.

Eenvoudige, ongecompliceerde gewassen als pluksla, kruiden en tuin- of waterkers maken je eten meteen een stuk lekkerder en zijn bovendien supermakkelijk te kweken. Zodra je dat beheerst, kun je je vleugels uitslaan, meer kweken en je op iets veeleisender gewassen richten.

Maak slim gebruik van je beschikbare ruimte en weet dat zelfs de kleinste en onaantrekkelijkste plekjes voor teelt geschikt kunnen zijn. Bewonder de kleurrijke bloemen van je groenteplanten en de bijen die er op bezoek komen, luister naar de rondfladderende vogels die zich tegoed doen aan de insecten die op je planten afkomen, en zie hoe de vruchten en peulen elke dag een beetje groter worden.

EEN PAAR ESSENTIALS

- De kweekinstructies en -suggesties in dit boek hebben betrekking op het noordelijk halfrond. Veel gewassen kun je overal ter wereld kweken, maar mocht je op de zuidelijke helft van onze aardbol aan de slag gaan, pas dan de tijden en verzorging aan de seizoenen en het klimaat aan.

- Opmerkingen over rassen zijn slechts suggesties – misschien zijn er variëteiten die het in jouw omgeving veel beter doen dan degene die ik noem. Er bestaan honderden verschillende soorten groente en fruit – veel meer dan ik ooit in mijn hele leven zou kunnen verbouwen. Vraag daarom om advies bij een plaatselijke kweker of het tuincentrum. En natuurlijk krijg je de beste tips van collega-tuiniers in je buurt, die ongetwijfeld hun kennis met je willen delen.
- Maak gebruik van de informatie op de zaadzakjes. Je vindt er instructies over wanneer je moet zaaien, hoe diep en wat de plant nodig heeft om te gedijen. De diepte is belangrijk: zaai je te diep, dan hebben de zaailingen moeite om boven te komen, maar zaai je te ondiep, dan worden ze door de wind weggeblazen of eten de vogels ze op.
- Het Kwekerswoordenboek op blz. 158-159 bevat handige verklaringen van termen die ik in dit boek gebruik, dus houd dat eventueel bij de hand.

HOEVEEL ZON?

De meeste groenten hebben zonlicht nodig om te groeien, maar lastige plekjes in huis of in de tuin krijgen niet altijd voldoende zon. Dat geldt vooral als je op een plek met veel gebouwen woont, waar de muren voor schaduw kunnen zorgen. De meeste gewassen hebben volle zon nodig, wat ten minste 8 uur per dag betekent, of halfschaduw, wat ongeveer 4 uur is.

Als vuistregel kun je aanhouden dat vruchtdragende gewassen als tomaten, appels, pompoenen en courgettes veel zonlicht nodig hebben om te rijpen; zet deze dus op de plekken met de meeste zon. Groente met (veel) bladeren, zoals bonen en sla, kunnen meer schaduw verdragen.

BETEKENIS VAN DE SYMBOLEN

Plant in lente, zomer, herfst, winter

Oogst in lente, zomer, herfst, winter

Weken tot de oogst

Moeilijkheidsgraad
makkelijk/gemiddeld/
uitdagend

zonlicht

water

hoogte

bloei

zaden

voeding

HOEVEEL WATER?

Onderschat niet hoeveel water een enkel plantje nodig heeft in de loop van een heel seizoen. Planten groeien snel en krachtig, dus houd ze constant in de gaten voor een goed resultaat.

Als je gewassen in de vollegrond of in een ruim verhoogd bed kweekt, heb je veel aan de natuurlijke bronnen, zoals regen, al zul je in bepaalde periodes ook extra water moeten geven. Maar als je net als ik veel gewassen in potten kweekt, moet je beseffen dat ze volledig van jou afhankelijk zijn wat water en voeding betreft. Regenwater wordt namelijk amper door de potgrond opgenomen, omdat de bladeren van de plant die voor een groot deel bedekken. Planten in potten en bakken (en kweekzakken) hebben in het groeiseizoen soms wel dagelijks water nodig, dus plan vooruit: zet emmers en bakken neer zodat je eventueel regenwater kunt opvangen. Een automatisch bewateringssysteem maakt je leven een stuk makkelijker en als je er een timer op zet, kun je in een erg warme zomerperiode de planten 's nachts besproeien zodat het water niet in de zon verdampt.

TOMATEN OP DE VENSTERBANK

Een zonnige vensterbank is een geweldige plek voor een pot met tomaten, mits je de juiste soort kiest en je ze voldoende water en voeding geeft. Klimmende of stamtomaten hebben een enkele stam, die met een stok moet worden gesteund. Struiktomaten zijn veel makkelijker te onderhouden en zien er voller uit.

ZAAIEN EN/OF PLANTEN

Doe een of twee zaden in aparte potjes of vakjes, bedek ze lichtjes met potgrond en geef water. Zet de potjes op een lichte, zonnige vensterbank en controleer elke dag of de grond niet uitdroogt. De zaailingen zullen snel ontkiemen – meestal in 5-10 dagen – en groeien snel en krachtig. Ze kunnen snel sprietig worden en groeien naar het licht; draai daarom de potjes regelmatig.

KWEKEN

Verpot ze in een pot die minstens 25 cm diep en breed is. Je tomatenplant heeft het liefst een pot die zelfs twee keer zo groot is, dus neem de grootste pot die op je vensterbank past. Als je de plant verpot, zet de stam dan iets dieper dan daarvoor – je stimuleert de plant zo meer wortels te vormen, waardoor hij minder sprietig zou moeten worden.

Zet de tomatenplant voor het raam waar de meeste zon is: een raam op het zuiden is perfect. Een diepe erker of een grote pui is ook ideaal, zolang er de hele

- lente
- zomer
- 10 weken
- gemiddeld
- volle zon of halfschaduw
- dagelijks
- 90 cm
- ja
- ja
- regelmatige voeding

🕒 lente, zomer

🌿 late lente, zomer,
herfst

📅 10 weken

🍷 gemiddeld

☀️ volle zon

👉 wekelijks

📏 10 cm

HANDIG OM TE WETEN

Combinatieteelt (zie blz. 59-61) helpt echt als je de wortelvlieg op afstand wilt houden. Plant bij de wortels knoflook, radijs en ui om de geur van de wortels te maskeren.

DE BESTE KEUS

Flyaway: goede resistentie tegen de wortelvlieg.

Parmex: kleine ronde worteltjes, geschikt voor zwaardere grond.

Nantes: zoete, puntige wortels.

WORTELS

Wortels uit eigen tuin zijn de lekkerste wortels die er bestaan. Ze hebben diepe, losse grond nodig, zodat ze zich goed kunnen ontwikkelen. Ronde worteltjes ter grootte van een pingpongballetje zijn makkelijker te kweken als je grond door de klei wat zwaarder is. En ze zien er heel schattig uit!

ZAAIEN EN/OF PLANTEN

Zaai in de lente wanneer het wat warmer wordt. Strooi de zaadjes met tussenruimtes van ongeveer 5 cm in ondiepe geultjes op ongeveer 20 cm van elkaar. Bedek de zaadjes lichtjes met grond en bevochtig de grond enigszins. De zaadjes ontkiemen binnen een paar weken.

KWEKEN

Dun de zaailingen als het niet per se hoeft niet uit, omdat je dan de wortelvlieg aantrekt; moet het toch, houd dan tussenruimtes van 5 cm aan. Geef alleen water als de grond erg droog is, want water op het groene blad trekt de wortelvlieg aan.

OOGSTEN

Trek de wortels uit de grond nadat het heeft geregend of je water hebt gegeven. Dat gaat makkelijker en de wortels breken niet.

ZIEKTES EN PLAGEN

Slakken kunnen een bedreiging vormen voor zaailingen, maar de wortelvlieg kan je hele oogst verwoesten. Kies een resistent ras, zaai vroeg in het seizoen of bedek ze met vliesdoek om die ellendige beestjes weg te houden.

- lente, zomer
- late lente, zomer
- 6 weken
- makkelijk
- volle zon of halfschaduw
- twee keer per week
- 15 cm
- wekelijks

MINI-SLA

De zomer draait om sla uit eigen tuin, vers geoogst voor een frisse salade. Veel soorten zijn echter te groot en zullen in de koelkast weggwijnen. Little Gem wordt tegenwoordig erg veel verkocht, juist omdat de kropjes niet te groot zijn. Er zijn echter nog meer rassen die je zelf kunt kweken en die precies het juiste formaat hebben.

ZAAIEN EN/OF PLANTEN

Je kunt over het algemeen zaaien vanaf de late lente; gebruik eventueel een cloche. De zaden kiemen vaak na 14-21 dagen. Je kunt ook binnenshuis zaaien in potten of kweekbakken en de plantjes in de lente buiten uitplanten.

KWEKEN

Dun buiten gezaaide zaailingen uit zodra de eerste echte blaadjes verschijnen. Ga geleidelijk te werk en ga uit van een uiteindelijke tussenruimte van 30 cm. Vergeet niet dat je de grotere zaailingen al kunt eten. Regelmatig water geven is essentieel als je echt lekkere sla wilt kweken. Tenzij het regent, moet je minstens één keer per week sproeien - nog vaker als het erg warm is.

OOGSTEN

Herhaal het zaaien gedurende het hele seizoen: dan is er altijd iets te oogsten. Overschat echter niet hoeveel kroppen je nodig hebt, want je kunt ze niet te lang in de grond laten en ook niet lang bewaren.

Idealiter plant je sla in verhoogde bedden of kweekzakken voor een zo groot mogelijke opbrengst, maar in een pot kun je ook makkelijk een paar slaplanten kweken. Verhoogde bedden en bakken warmen sneller op dan de vollegrond, dus kun je vroeger in de lente beginnen en in de herfst langer doorgaan. De vollegrond is bovendien niet alleen kouder, maar ook de plek waar bijvoorbeeld slakken zich ophouden.

ZIEKTES EN PLAGEN

Slakken zijn het grootste probleem voor jonge zaailingen, dus gebruik zo nodig biervallen (zie blz. 25). Je kunt ook met zaagsel en kapotte eierschalen een barrière (zie blz. 24) rond de planten maken. Het kan verder verstandig zijn om jonge sla tegen vogels te beschermen met vliesdoek of een fijn net.

HANDIG OM TE WETEN

Maak optimaal gebruik van je ruimte door sla rond hogere planten als broccoli, spruitjes en bonen te zetten. De sla helpt de andere gewassen door de grond vochtig en koel te houden en onkruid te verdringen. En wanneer de hogere planten groter worden, bieden ze de sla op warme zomerdagen schaduw.

WARM AANBEVOLEN

Little Gem: de klassieke kropjes die erg op bindsla lijken.

Set: een knapperige bladsla.

Tom Thumb: een kleine kropsla die ideaal is voor kleine ruimtes.

RADIJSJES

Radijsjes behoren zonder enige twijfel tot de groenten die het makkelijkst te kweken zijn en die het snelst geoogst kunnen worden. Radijsjes zijn bovendien niet heel kieskeurig wat grond en andere omstandigheden betreft.

ZAAIEN EN/OF PLANTEN

Zaai in de lente, zomer en vroege herfst regelmatig in loze hoekjes in de tuin en in potten. Zaai direct in de vollegrond, maar niet te veel tegelijk: als ze te lang in de grond blijven, worden ze houtig en minder lekker.

KWEKEN

Radijsjes houden van warme grond, dus zaai ze niet te vroeg. Ze hebben vochtige grond nodig: regelmatig sproeien is dus een must. Dun indien nodig de zaailingen uit tot ze 5 cm van elkaar staan en hun wortels zich kunnen vormen. Grote soorten als daikon moeten zo'n 10 cm van elkaar staan.

OOGSTEN

Zomerradijs kun je na ongeveer 3 weken oogsten. Winterradijs kan vanaf de vroege winter geoogst worden.

 lente, zomer, herfst

 late lente, zomer, herfst, winter

 3-6 weken

 makkelijk

 volle zon of halfschaduw

 wekelijks

 7,5 cm

DANKWOORD

Zeer veel dank gaat uit naar Emli Bendixen, die met haar schitterende foto's mijn woorden tot leven weet te brengen en er betekenis aan geeft.

Ook veel dank aan Harriet Butt, Alicia House en de rest van de mensen van Quadrille, en Jane Graham Maw en Maddy Belton voor hun steun.

Het alledankbaarst ben ik mijn vriendin Anna en mijn partner Paul, die allebei mijn eindeloze verhalen over groente en fruit hebben moeten aanhoren.

Oorspronkelijke titel: *The Little Book of Crops in Small Spots*

© 2021 Quadrille Publishing, an imprint of Hardie Grant Publishing

© 2022 Nederlandse vertaling

Manteau / Standaard Uitgeverij nv, Franklin Rooseveltplaats 12, B-2060 Antwerpen en Vitataal

www.standaarduitgeverij.be
info@standaarduitgeverij.be

Vertegenwoordiging in Nederland
New Book Collective, Utrecht
www.newbookcollective.com

Tekst © 2021 Jane Moore
Fotografie © 2021 Emli Bendixen
Ontwerp © 2021 Quadrille

Uitgeefdirectie: Sarah Lavelle
Redactie: Harriet Butta en Oreolu Grillos
Design: Gemma Hayden en Alicia House
Fotografie: Emli Bendixen
Productie: Stephen Lang en Sabeena Atchia

Voor de Nederlandse vertaling:

Vertaling: Ingrid Hadders/Vitataal

Redactie: Vitataal, Feerwerd

Cover: Dominic Van Heupen

Opmaak: Studio Spade, Voorthuizen

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ondanks alle zorg die aan de samenstelling van de uitgave werd besteed, kan de redactie of de auteur noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze publicatie zou kunnen voorkomen.

ISBN 978 90 223 3895 7
D/2022/0034/195
NUR 423